

Thema: 'over de waaromvraag...'

Hallo Piet,

Jij zult ouders van kinderen met een verstandelijke beperking hebben gesproken die jou als Pastor hoopten te kunnen inzetten op een adequaat antwoord op **de vraag naar het waarom van wat hen** in dit de geboorte van dit kind **was overkomen**.

Ik heb uitvaarten geleid waarin we zuigelingen hadden te begraven en van jongeren die door drugsgeweld om het leven zijn gekomen en van jonge moeders die, na een niet te winnen gevecht tegen de kanker in hun lijf, kinderen in de basisschoolleeftijd achterlieten.

Het meest verdrietige dat ik tot nu heb moeten doen is het begraven van mijn kleindochter Zahara, Danaë, Marita Renfurm/Wijchers op 2 november 2014 op een begraafplaats in Paramaribo. Geen mogelijkheid meer om professionele distantie te hebben, want dit betreft je eigen vlees en bloed.

Nu, weken later, realiseer ik me, meer dan ooit, hoe verlies je voor vragen stelt richting God en je aannames met betrekking tot Zijn aanwezigheid in levens van mensen.

"Waarom overkomt ons dit?" vroeg er altijd wel iemand. Niemand kreeg antwoord of het moest al dat ongelooflijke antwoord van een van onze collega's zijn die doodleuk meldde dat *"God soms levens wegneemt of beschadigt om daarmee de anderen te trekken met koorden van liefde binnen de omheining van Zijn genade..."*

Het lijkt moeilijk te leven met de aanname dat dingen gebeuren, omdat ze gebeuren...

Wanneer ziekten overwonnen worden is God machtig en zeer te loven en zijn woorden van dank makkelijk gevonden, maar wanneer dat uitblijft...?

Zelf beleef ik de vraag naar waarom, ook na het ingrijpende verlies van Zahara, **als een helpende vraag die het gesprek op gang brengt en houdt en ruimte biedt voor delen**. Ik geloof erg in de kracht van delen. Mensen hebben mensen nodig om zelf werkelijk mens te kunnen zijn. Ik geloof in de kracht van de ontmoeting. Wanneer mensen zich voor elkaar openstellen en voorbij de competitie en het beter willen zijn raken, sterft de vraag naar waarom. Dan wint het leven en is er toekomst.

Ik kan je talloze verhalen doen, waarin ik met lood in de schoenen op sterfhuizen afgang om als rijk gezegend mens, gedragen door de verhalen en de kracht van de ontmoeting, thuis te komen en m'n rol te pakken in het vormgeven aan een waardevol afscheid.

Bij het schrijven van deze regel zit ik in de auto naar een achteraf straatje in Hoogezand. Het is 1988 en er is sprake van een oneerlijk en volkomen zinloos doodgaan van iemand. Ze had willen helpen, kwam te vallen en viel dood. De familie zit bij elkaar in een propvolle woonkamer. 20m2 en grote meubelen. Wel drie rolstoelen in die ruimte en twee mensen met grote weekentassen naast de stoel. Daarin zitten cilinderflessen zuurstof die via een slangetje in de neus helpen om rechtop te blijven zitten en mee te praten. Een Kafkaïaanse, volkomen surrealistische werkelijkheid voor een jonge dominee die hier niet op voorbereid kan zijn.

"He, welkom dominee!" roept iemand vanuit de rolstoel. *"We hebben weer een reünie van de gehandicapjes"*.

Ik krijg koffie en op geen manier gelegenheid om te reageren. Ik word ondergedompeld in een bak vol warmte, liefde en genegenheid en een humor die elke verbeelding tart. *'Ongeluk'* en *'deze familie'* lijken synoniemen, maar *'levenslust'* en *'deze familie'* zijn dat ook en bestaan al decennia naast elkaar.

Geen woede over de stomme manier van overlijden. Geen verwijt in de richting van hulpverleners die nog hebben geprobeerd om het leven terug te pompen in het lichaam van die vrouw, maar verhalen en nog eens verhalen.

Ademloos heb ik zitten luisteren naar verhalen over rampspoed die doortrokken zijn van **"samen"** en **"geen gedonder, ik ben er voor je"**.

Geen klacht over *"wanneer zijn wij eens aan de beurt voor een beetje geluk"*, maar getuigenissen over samen dingen ondernemen en elkaar toe in de gelegenheid stellen op een slof en een oude voetbalschoen, die me tot rijk mens maken om welkom te zijn in hun realiteit.

Of ik Psalm 23 wilde lezen bij de uitvaart. Gewoon, omdat het een mooie psalm is die ze allemaal kennen en *"omdat er zoveel in zit, zeg maar"*. Ze hadden die psalm begrepen op een

jaloersmakende manier. Het kwaad dat op je toekomt (omdat kwaad op je toe komt) ga je niet alleen tegemoet. Dat maakt het verschil en de wetenschap dat het kwaad gewoon niet kan winnen, omdat je samen bent en er nog zoveel te lachen is en omdat "Opoe altijd zee dat God van joe holt, daarom.."

Dan denk ik aan Verhalen over Lot die z'n huis openstelt en een op verkrachting uit zijnde menigte tart, verhalen over David en Jonathan, over Esther, over vrienden die een dak openbreken om een vriend in goede handen te leggen, over die Ene die reisgenoot wordt van twee verwarde zielen en de dood het leven ontnemt.

Verhalen die geloof wakker roepen. Tot overtuiging brengen die draagt en schraagt. Omgeven van dat grote geheim op weg naar **zien en nu soms even.**

Geen antwoorden, geen dogma's, geen groot gelijk, maar mensen die mens voor mensen willen zijn en zo die ene Mens in beeld brengen.

Zomaar grond onder de voeten, terwijl je op water loopt...

Begrijp je wat ik bedoel?....

Hartelijke groet,

Bert

Bert,

Dat is niet niks, wat jij daar aan kaart!

Zoals je weet is **de Waarom-vraag een van de meest wezenlijke vragen, die er gesteld worden.** Zowel door mensen, die geloven in God, als door mensen die niet (meer) willen geloven in God.

Er is iets aan de hand met die vraag!

En dat laat je in jouw stukje ook heel duidelijk zien. De vraag wordt niet zomaar gesteld. Wat dat betreft is het goed om ook elke keer te na te gaan, om wat voor situatie het gaat, wanneer de vraag gesteld wordt.

Misschien is het goed om eerst eens te kijken wat voor vraag het is, om te kunnen zien om wat voor antwoord het zou kunnen gaan.

*In het voeren van een gesprek is het ons altijd afgeraden om een vraag te stellen, die met 'waarom' begint. De reden was, dat zo'n vraag vaak heel confronterend overkomt. Een soort **vraag naar de rechtvaardiging en verantwoording als het gaat om een gevoel, mening of overtuiging.***

Die vraag kan blokkeren, omdat men er niet zo één twee drie antwoord op weet, of gewoon omdat het bedreigend overkomt, met de gedachte dat je je moet verantwoorden tegenover de vragensteller met betrekking tot misschien wel een foute keuze...

Je zou kunnen zeggen, dat **de waarom-vraag** opgevat kan worden **als een vraag om rechtvaardiging en verantwoording van God** voor dat wat er gebeurt en waarvan je vindt, dat Hij daar verantwoordelijk voor is.

Zo'n vraag stel je niet, als je het helemaal eens bent met wat er gebeurt. Dat doe je vooral wanneer er iets gebeurt, dat niet past bij jouw gevoel of overtuiging. Maar omdat het om een vraag gaat richting God, zie je dat er altijd wel mensen zijn (en daar hoor je zelf misschien ook wel bij), die toch proberen een kloppend antwoord te vinden, omdat 'wat God doet, dat is welgedaan'. Daarmee is je hele geloof in het geding.

*Voordat je het weet ben je bezig om Gods gedrag te verklaren in termen van wat wel of niet beter zou zijn voor jou. In geloofstermen, waarbij uiteindelijk God 'in het zadel blijft van zijn Almacht' en waar jij de enige bent die door het stof zou moeten gaan. Bepaalde Bijbelteksten of geloofsovertuigingen moeten jou er dan van te overtuigen, dat er een goed antwoord is op de waarom-vraag. Er wordt dan over jouw levensgevoel heen gewalst. Dingen die pijn doen mogen dan geen pijn meer doen, je twijfels en vragen worden niet serieus genomen. Wat dat betreft blijf je in de kou staan, ver van de werkelijkheid met haar pijn en brokken.
'stil maar, wacht maar', is slechts een doekje voor het bloeden...*

Je zou **de waarom-vraag** ook **als een signaal** kunnen zien, **dat het systeem en de beelden, die jij van God hebt niet kloppen!** Je hebt kennelijk opvattingen, die niet in staat blijken te zijn om jou dat gevoel van geborgenheid te geven, zoals dat wel bedoeld is bij het geloof in God en bij het begrip 'Liefde'.

Het zou een reden kunnen zijn om daar eens nader aandacht aan te geven. Zouden we misschien anders over God moeten denken. Maar ook kunnen denken misschien in het licht van Bijbelse verhalen en verhalen van andere gelovigen. Misschien is het ons wel verkeerd verteld, of hebben we zelf God teveel ingevuld naar onze eigen behoeftes. Een reden dus om ook in de gemeente en in gesprekken opnieuw te praten over beelden die wij hebben van God.

Dat is echter nog niet alles. Het klinkt nu zo verstandelijk, maar er is ook een situatie waarin de vraag naar boven komt. Dat kan een intellectuele situatie zijn, waarin mensen elkaar bevragen op zoek naar zingeving, op zoek ook vaak naar een eigen gelijk. In zo'n situatie speelt het gevoel meestal een ondergeschikte, naar de achtergrond geschoven rol. Dat is natuurlijk een heel andere situatie, dan wanneer er een ramp gebeurd is, of iets waardoor je even helemaal van je stuk geraakt bent. Zoals je dat ook zelf hebt meegemaakt. Dan heeft het stellen van **de 'waarom-vraag'** ook een aspect van wanhoop, twijfel en onzekerheid. Haast in de betekenis van **'God, waar bent U nu?' 'Ik heb U zo nodig, en het lijkt erop, dat U er niet bent!'** Het gevoel, dat jijzelf misschien wel verantwoordelijk bent voor de situatie....

In onze reformatorische traditie heeft dat laatste aspect, mee door geloofsopvattingen natuurlijk, veel aandacht gekregen. Het gaat dan vooral om de schuldvraag, oftewel wie is de schuldige aan bijvoorbeeld de nare situatie, het onrecht of de ramp. Daarbij wordt eigenlijk meteen naar de mens gekeken, die 'tot niets goed in staat' is, en nooit naar God, die boven alle twijfel verheven is. Het resultaat bestaat dan uit opvattingen, die in allerlei kronkels lopen om toch te proberen Gods Liefde op de een of andere manier te rijmen met rampen en onrecht in de wereld en bovenal in je leven.

Het kan ook anders, oftewel je zou je ook kunnen richten op het beeld, dat je (of misschien de kerk) hebt (cq heeft) van God en je afvragen of dat beeld nog wel klopt, en of het misschien niet bijgesteld zou kunnen worden. En volgens mij kan dat, of moet dat zelfs om recht te doen aan de grondtoon van de Bijbel, die te maken heeft met geborgenheid en liefde. Maar daar kunnen we het een andere keer over hebben.

Wat ik heel belangrijk vind om te noemen is, dat je aan al dat redeneren en proberen tot goede formuleringen te kunnen komen over Gods handelen, niets hebt in een situatie van een (persoonlijke) ramp. Als in zo'n situatie **de waarom-vraag** opkomt, dan is dat te horen **als een wanhoopskreet van iemand, die er geen kant mee uit kan**. Je zou zeggen: hij zoekt een adres voor zijn wanhoop en pijn. En... hij zoekt het bij Diegene bij wie hij een reactie verwacht waarop hij kan bouwen....

Het maakt dan niet uit hoe het zit met je voorgeschiedenis van denken en beelden, maar je mist op dat moment het contact met je diepste wezen en je hoogste goed. Dat kun je niet wegpoetsen met een gedachte, mening of opvatting. Daarin kan alleen de taal van de troost, het gevoel, het gebaar dat in de richting gaat van betrokkenheid, aanwezigheid en nabijheid betekenis hebben.

Ja, en dan kun je, als je op afstand kijkt, wel zien dat wij in het westen last hebben van onze kerkgeschiedenis, onze beelden en opvattingen, en dat mensen, die zonder die opvattingen opgevoed zijn (bijvoorbeeld omdat ze die met hun verstand niet kunnen begrijpen) heel puur blijven bij het gevoel van geborgenheid en nabijheid, met een samenhang tussen elkaar en het Godverhaal.

Mensen met een verstandelijke beperking houden ons wat dat betreft een spiegel voor wat betreft onze verstandelijke verworvenheden met betrekking tot het geloof:
Heel basaal kun je toch blij zijn met wat je hebt en met wat je hebt meegemaakt?
Missen betekent toch, dat je iets heel moois hebt meegemaakt? Daar kun je toch blij mee zijn?
En verdriet betekent toch, dat je dan ook echt verdrietig mag zijn, en dat je getroost kunt worden...?

Nou ja, ik hoef jou niets te vertellen, het zit allemaal in jouw verhaal!

Ik hoop alleen, dat er genoeg herkend kan worden van de problematiek met de waaromvraag, die laat zien dat de werkelijkheid zich niet houdt naar onze verwachtingen, en dat we ons beeld van God misschien wel teveel hebben gevormd op basis van onze verwachtingen en onze behoeften, dan op basis van wat we nodig hebben om geborgenheid en liefde te ervaren.

Maar het maakt ook duidelijk, dat de mens in al zijn nood een toevlucht zoekt, een adres, een Persoon bij wie hij met alles terecht kan!

Ik denk, dat de ideale gemeente de plek is waar je met de waarom-vraag terecht kan: in de vorm van saamhorigheid, geborgenheid, nabijheid en het gevoel, dat je er mag zijn met je vragen, je 'hebben en houden', maar vooral met je 'zijn'.

We hebben vast nog veel te oefenen...!

Hartelijke groet,

Piet

Bert,

Dat is niet niks, wat jij daar aan kaart!

Zoals je weet is **de Waarom-vraag een van de meest wezenlijke vragen**, die er gesteld worden.

Zowel door mensen, die geloven in God, als door mensen die niet (meer) willen geloven in God.

Er is iets aan de hand met die vraag!

En dat laat je in jouw stukje ook heel duidelijk zien. De vraag wordt niet zomaar gesteld. Wat dat betreft is het goed om ook elke keer te na te gaan, om wat voor situatie het gaat, wanneer de vraag gesteld wordt.

Misschien is het goed om eerst eens te kijken wat voor vraag het is, om te kunnen zien om wat voor antwoord het zou kunnen gaan.

*In het voeren van een gesprek is het ons altijd afgeraden om een vraag te stellen, die met 'waarom' begint. De reden was, dat zo'n vraag vaak heel confronterend overkomt. **Een soort vraag naar de rechtvaardiging en verantwoording** als het gaat om een gevoel, mening of overtuiging.*

Die vraag kan blokkeren, omdat men er niet zo één twee drie antwoord op weet, of gewoon omdat het bedreigend overkomt, met de gedachte dat je je moet verantwoorden tegenover de vragensteller met betrekking tot misschien wel een foute keuze...

Je zou kunnen zeggen, dat **de waarom-vraag opgevat kan worden als een vraag om rechtvaardiging en verantwoording van God** voor dat wat er gebeurt en waarvan je vindt, dat Hij daar verantwoordelijk voor is.

Zo'n vraag stel je niet, als je het helemaal eens bent met wat er gebeurt. Dat doe je vooral wanneer er iets gebeurt, dat niet past bij jouw gevoel of overtuiging. Maar omdat het om een vraag gaat richting God, zie je dat er altijd wel mensen zijn (en daar hoor je zelf misschien ook wel bij), die toch proberen een kloppend antwoord te vinden, omdat 'wat God doet, dat is welgedaan'. Daarmee is je hele geloof in het geding.

Voordat je het weet ben je bezig om Gods gedrag te verklaren in termen van wat wel of niet beter zou zijn voor jou. In geloofstermen, waarbij uiteindelijk God 'in het zadel blijft van zijn Almacht' en waar jij de enige bent die door het stof zou moeten gaan. Bepaalde Bijbelteksten of geloofsovertuigingen moeten jou er dan van te overtuigen, dat er een goed antwoord is op de waarom-vraag. Er wordt dan over jouw levensgevoel heen gewalst. Dingen die pijn doen

*mogen dan geen pijn meer doen, je twijfels en vragen worden niet serieus genomen. Wat dat betreft blijf je in de kou staan, ver van de werkelijkheid met haar pijn en brokken.
'stil maar, wacht maar', is slechts een doekje voor het bloeden...*

Je zou **de waarom-vraag** ook als **een signaal kunnen zien, dat het systeem en de beelden, die jij van God hebt niet kloppen!** Je hebt kennelijk opvattingen, die niet in staat blijken te zijn om jou dat gevoel van geborgenheid te geven, zoals dat wel bedoeld is bij het geloof in God en bij het begrip 'Liefde'.

Het zou een reden kunnen zijn om daar eens nader aandacht aan te geven. Zouden we misschien anders over God *moeten* denken. Maar ook *kunnen* denken misschien in het licht van Bijbelse verhalen en verhalen van andere gelovigen. Misschien is het ons wel verkeerd verteld, of hebben we zelf God teveel ingevuld naar onze eigen behoeftes. Een reden dus om ook in de gemeente en in gesprekken opnieuw te praten over beelden die wij hebben van God.

Dat is echter nog niet alles. Het klinkt nu zo verstandelijk, maar er is ook een situatie waarin de vraag naar boven komt. Dat kan een intellectuele situatie zijn, waarin mensen elkaar bevragen op zoek naar zingeving, op zoek ook vaak naar een eigen gelijk. In zo'n situatie speelt het gevoel meestal een ondergeschikte, naar de achtergrond geschoven rol. Dat is natuurlijk een heel andere situatie, dan wanneer er een ramp gebeurd is, of iets waardoor je even helemaal van je stuk geraakt bent. Zoals je dat ook zelf hebt meegemaakt. Dan heeft het stellen van **de 'waarom-vraag' ook een aspect van wanhoop, twijfel en onzekerheid.** Haast in de betekenis van **'God, waar bent U nu?' 'Ik heb U zo nodig, en het lijkt erop, dat U er niet bent!'**

Het gevoel, dat jijzelf misschien wel verantwoordelijk bent voor de situatie....

In onze reformatorische traditie heeft dat laatste aspect, mee door geloofsopvattingen natuurlijk, veel aandacht gekregen. Het gaat dan vooral om de schuldvraag, oftewel wie is de schuldige aan bijvoorbeeld de nare situatie, het onrecht of de ramp. Daarbij wordt eigenlijk meteen naar de mens gekeken, die 'tot niets goed in staat' is, en nooit naar God, die boven alle twijfel verheven is.

Het resultaat bestaat dan uit opvattingen, die in allerlei kronkels lopen om toch te proberen Gods Liefde op de een of andere manier te rijmen met rampen en onrecht in de wereld en bovenal in je leven.

Het kan ook anders, oftewel je zou je ook kunnen richten op het beeld, dat je (of misschien de kerk) hebt (cq heeft) van God en je afvragen of dat beeld nog wel klopt, en of het misschien niet bijgesteld zou kunnen worden. En volgens mij kan dat, of moet dat zelfs om recht te doen aan de grondtoon van de Bijbel, die te maken heeft met geborgenheid en liefde.

Maar daar kunnen we het een andere keer over hebben.

Wat ik heel belangrijk vind om te noemen is, dat je aan al dat redeneren en proberen tot goede formuleringen te kunnen komen over Gods handelen, niets hebt in een situatie van een (persoonlijke) ramp. Als in zo'n situatie **de waarom-vraag** opkomt, dan is dat te horen **als een wanhoopskreet van iemand, die er geen kant mee uit kan.** Je zou zeggen: hij zoekt een adres voor zijn wanhoop en pijn. En... hij zoekt het bij Diegene bij wie hij een reactie verwacht waarop hij kan bouwen....

Het maakt dan niet uit hoe het zit met je voorgeschiedenis van denken en beelden, maar je mist op dat moment het contact met je diepste wezen en je hoogste goed. Dat kun je niet wegpoetsen met een gedachte, mening of opvatting. Daarin kan alleen de taal van de troost, het gevoel, het gebaar dat in de richting gaat van betrokkenheid, aanwezigheid en nabijheid betekenis hebben.

Ja, en dan kun je, als je op afstand kijkt, wel zien dat wij in het westen last hebben van onze kerkgeschiedenis, onze beelden en opvattingen, en dat mensen, die zonder die opvattingen opgevoed zijn (bijvoorbeeld omdat ze die met hun verstand niet kunnen begrijpen) heel puur blijven bij het gevoel van geborgenheid en nabijheid, met een samenhang tussen elkaar en het Godverhaal.

***Mensen met een verstandelijke beperking houden ons wat dat betreft een spiegel voor wat betreft onze verstandelijke verworvenheden met betrekking tot het geloof:
Heel basaal kun je toch blij zijn met wat je hebt en met wat je hebt meegemaakt?
Missen betekent toch, dat je iets heel moois hebt meegemaakt? Daar kun je toch blij mee zijn?
En verdriet betekent toch, dat je dan ook echt verdrietig mag zijn, en dat je getroost kunt worden...?***

Nou ja, ik hoef jou niets te vertellen, het zit allemaal in jouw verhaal!

Ik hoop alleen, dat er genoeg herkend kan worden van de problematiek met de waaromvraag, die laat zien dat de werkelijkheid zich niet houdt naar onze verwachtingen, en dat we ons beeld van God misschien wel teveel hebben gevormd op basis van onze verwachtingen en onze behoeften, dan op basis van wat we nodig hebben om geborgenheid en liefde te ervaren.

Maar het maakt ook duidelijk, dat de mens in al zijn nood een toevlucht zoekt, een adres, een Persoon bij wie hij met alles terecht kan!

Ik denk, dat de ideale gemeente de plek is waar je met de waarom-vraag terecht kan: in de vorm van saamhorigheid, geborgenheid, nabijheid en het gevoel, dat je er mag zijn met je vragen, je 'hebben en houden', maar vooral met je 'zijn'.

We hebben vast nog veel te oefenen...!

Hartelijke groet,

Piet